

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 144/2022-36

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Dudíťa (sudca spravodajca) a zo sudcov Libora Duľa a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], zastúpenej Mgr. Milanom Vallom, advokátom, Vajnorská 43, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 27 Cb 193/2013 a postupu Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Co 209/2018 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 27 Cb 193/2013 a Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Co 209/2018 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie v sume **1 500 eur**, ktoré jej **j e** Okresný súd Bratislava I **p o v i n n ý** vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
3. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie v sume **500 eur**, ktoré jej **j e** Krajský súd v Bratislave **p o v i n n ý** vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Okresný súd Bratislava I a Krajský súd v Bratislave **s ú p o v i n n é** spoločne a nerozdielne sťažovateľke nahradiť trovy konania v sume **410,26 eur** a zaplatiť ich jej právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky, skutkový stav veci a argumentácia sťažovateľky

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 11. februára 2022 domáhala vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 27 Cb 193/2013 (ďalej len „napadnuté konanie okresného súdu“) a postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Co 209/2018 (ďalej len „napadnuté konanie krajského súdu“). Sťažovateľka navrhovala, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietahov. Zároveň žiadala o priznanie finančného zadosťučinenia v sume 10 000 eur a náhrady trov konania pred ústavným súdom v sume 410,26 eur.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že žalobou doručенou okresnému súdu 14. augusta 2013 sa sťažovateľka domáhala od žalovaného (Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava) zaplatenia sumy 134,62 eur s prísľušenstvom, o ktorej do podania ústavnej sťažnosti nebolo právoplatne rozhodnuté.

3. Okrem chronológie úkonov vykonaných v tomto konaní, hodnotenia skutkovej a právnej zložitosti veci, správania strán sporu a postupu okresného súdu v napadnutom konaní sťažovateľka uviedla, že rozsudkom z 22. júna 2017 bola jej žaloba zamietnutá. Proti rozsudku okresného súdu sťažovateľka podala odvolanie, o ktorom bolo rozhodnuté rozsudkom krajského súdu z 13. marca 2019 tak, že bol potvrdený rozsudok okresného súdu. O následnom dovolaní sťažovateľky proti rozsudku krajského súdu bolo rozhodnuté uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 26. augusta 2020 [sťažovateľka neuviedla jeho spisovú značku, pričom z vyžiadaného súdneho spisu vyplýva, že išlo o dovolacie konanie vedené pod sp. zn. 4 Cdo 52/2020 (ďalej len „uznesenie najvyššieho súdu)] tak, že boli zrušené oba rozsudky všeobecných súdov a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie a rozhodovanie.

4. Sťažovateľka konštatovala, že okresný súd vôbec nevykonáva také procesné úkony, ktoré by smerovali k právoplatnému ukončeniu tejto veci, o čom svedčí terajšia neprimeraná dĺžka tohto konania (viac ako 8,5 roka). Sťažovateľka bola nútená brániť sa pred opakovaným odňatím práva konať pred súdom dôvodne podanými opravnými prostriedkami proti rozsudkom okresného súdu a krajského súdu, ktorými mala byť jej vec právoplatne skončená. Rozhodnutia všeobecných súdov vo veci samej boli zrušené dovolacím súdom pre ich nezákonnosť, čo malo za následok predĺženie konania v tejto veci. Je neprípustné, aby dôsledky nezákonných rozhodnutí všeobecných súdov znášala sťažovateľka, ktorá sa tak nedokáže domôcť vecného prejednanja svojej žaloby. Sťažovateľka sa preto domnieva, že už len dĺžka tohto konania je objektívnym kritériom, na základe ktorého možno skonštatovať porušenie jej v bode 1 uvedených práv.

II.

Postup ústavného súdu a vyjadrenia účastníkov konania

5. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 144/2022-11 z 15. marca 2022 ju prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:

6. Predseda okresného súdu vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti okrem chronológie úkonov v napadnutom konaní uviedol, že zo strany okresného súdu došlo k priet'ahom v období od 17. augusta 2014 do 4. novembra 2015 a v období od 26. augusta 2020 do 2. júna 2021. Predseda okresného súdu konštatoval, že k vzniku priet'ahov došlo z objektívnych príčin bez subjektívneho zavinenia zákonných sudcov, najmä z dôvodu nadmernej zaťažnosti súdnych oddelení zákonných sudcov, ktorým vysoký počet vecí v oddeleniach a potreba ich vybavovania v poradí, v akom boli podané na súde, neumožnili bezpriet'ahový postup v tejto veci sťažovateľky. Zároveň k vzniku priet'ahov prispela aj mimoriadna situácia v dôsledku šírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19, ktorá v oblasti justície ovplyvnila predovšetkým konanie a nariad'ovanie pojednávania. K celkovej dĺžke napadnutého konania okresného súdu prispelo aj predloženie veci krajskému súdu na účely rozhodnutia o odvolaní sťažovateľky a aj predloženie veci najvyššiemu súdu na účely rozhodnutia o dovolaní sťažovateľky.

7. Prílohu stanoviska predsedu okresného súdu tvorilo aj vyjadrenie zákonného sudcu, ktorý sa nevyjadril k stavu napadnutého konania do 21. júna 2020 z dôvodu, že dotedy nebol zákonným sudcom. Zákonný sudca okresného súdu konštatoval, že vec sťažovateľky mu bola pridelená v čase, keď sa súdny spis už nachádzal na najvyššom súde a okresnému súdu bol doručený 11. septembra 2020. V tom čase okrem spusteného nápadu bolo zákonnému sudcovi okresného súdu prerozdelených takmer 600 spisov. S poukazom na enormnú zaťažnosť okresného súdu podľa názoru zákonného sudcu tento konal v tejto veci bez priet'ahov. Zákonný sudca poznamenal, že 16. marca 2022 bola vec postúpená krajskému súdu ako vecne príslušnému súdu, keďže sa stotožnil s námietkou žalovaného týkajúcou sa vecnej nepríslušnosti okresného súdu s poukazom na rozhodnutie kompetenčného senátu najvyššieho súdu.

II.2. Vyjadrenie krajského súdu:

8. Predseda krajského súdu upriamil pozornosť na to, že ústavná sťažnosť sťažovateľky smeruje len proti nečinnosti okresného súdu. Napriek uvedenému konštatoval, že vec bola krajskému súdu predložená 16. augusta 2018 a rozhodnutá bola 13. marca 2019. V odvolacom konaní krajský súd konal bez zbytočných priet'ahov, keďže rozhodol o odvolaní sťažovateľky za 7 mesiacov. Zároveň v danom prípade nejde o konanie, ktoré má prebehnúť s väčšou rýchlosťou. V prípade vyjadrenia sa k vecnej stránke ústavnej sťažnosti sťažovateľky predseda krajského súdu konštatoval, že k tejto sa nevie vyjadriť, keďže z ústavnej sťažnosti nevyplýva, k akému porušeniu práv sťažovateľky malo dôjsť rozhodnutím krajského súdu. V ústavnej sťažnosti sťažovateľka uviedla, že rozhodnutia prvoinštančného súdu a odvolacieho súdu boli zrušené dovolacím súdom. Krajský súd však nemá k dispozícii zrušujúce rozhodnutie najvyššieho súdu.

II.3. Replika sťažovateľky:

9. Sťažovateľka reagovala na vyjadrenia okresného súdu a krajského súdu podaním z 3. mája 2022. Okresný súd *de facto* uznal tvrdenia sťažovateľky o tom, že v napadnutom konaní okresného súdu dochádza dlhodobo a opakovane k zbytočným priet'ahom. Skutočnosti uvedené vo vyjadrení okresného súdu, hoci tieto majú reálny základ, nemajú z hľadiska tunajšieho konania pred ústavným súdom relevanciu. Ani preťaženosť konkrétneho súdu, resp. jeho sudcov nie je dôvodom, pre ktorý je jej možné upierať jej v bode 1 uvedené práva. Nemožno spravodlivo požadovať od sťažovateľky, aby znášala negatívne dôsledky skutočnosti, že súd, resp. jeho sudcovia sú nadpriemerne zaťažení nápadom nových vecí, prípadne pre nadmernú zaťaženosť plynule nevybavujú pridelené veci.

10. Sťažovateľka tiež nepovažuje za relevantné, že súdny spis bol opakovane predložený inštančne vyšším súdom na účely rozhodnutia o opravných prostriedkoch podaných sťažovateľkou. Sťažovateľke v žiadnom prípade nemožno pričítať žiadnu zodpovednosť za dôvodné uplatnenie opravných prostriedkov. Ak bol opravný prostriedok uplatnený dôvodne, za samotné predĺženie celkovej doby konania možno zodpovednosť pričítať predovšetkým súdu, ktorý vydal rozhodnutie, ktoré bolo neskôr zrušené inštančne vyšším súdom.

11. Zároveň sťažovateľka nepovažuje za relevantný dôvod ospravedlňujúci značné priet'ahy v tejto veci ani skutočnosť, že bola vyhlásená mimoriadna situácia v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19. Od marca 2020 síce dochádzalo bežne k odročiam pojednávania s výnimkou vecí, ktoré nezniesli odklad. V prípade sťažovateľky k tomuto nedošlo, keďže v tomto období bol súdny spis predložený najvyššiemu súdu na rozhodnutie o dovolaní. Po vrátení súdneho spisu s uznesením najvyššieho súdu (9. september 2020, pozn.) bol okresný súd nečinný takmer rok, t. j. až do pojednávania, ktoré sa konalo 2. júna 2021. V tomto období sa na súdoch už bežne nariad'ovali a uskutočňovali pojednávania.

12. Podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd upustil v tejto veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práv uvedených v bode 1.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

13. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010) a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne.

14. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 365/04).

15. Základnou povinnosťou všeobecného súdu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť okresného súdu vyplývala do 30. júna 2016 z § 6 Občianskeho súdneho poriadku, ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Od 1. júla 2016 nadobudol účinnosť Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“), ktorý nahradil Občiansky súdny poriadok a ktorý v čl. 17 upravuje zásadu hospodárnosti a rýchlosti konania (súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb).

16. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04, I. ÚS 398/2016) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07).

17. V prípade právnej a skutkovej zložitosti veci ústavný súd konštatuje, že predmet napadnutého konania možno považovať za celkom štandardný (žaloba o zaplatenie peňažnej pohľadávky). Z tohto dôvodu ústavný súd nepovažuje prerokúvanú vec za právne ani skutkovo zložitú. Napokon skutočnosť, že by táto vec bola skutkovo alebo právne zložitá, netvrdil okresný súd ani krajský súd. Zároveň ústavný súd konštatuje, že ani prípadná právna a skutková zložitosť tejto veci nemôže žiadnym spôsobom ospravedlniť doterajšiu dĺžku tejto veci (skoro 9 rokov), ktorá nie je doteraz právoplatne skončená.

18. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom. Z vyžiadaného súdneho spisu ústavný súd nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by signalizovali nedostatočnú aktivitu či súčinnosť zo strany sťažovateľky v napadnutom konaní okresného súdu a krajského súdu. Ústavný súd tiež uvádza, že okresný súd a ani krajský súd vo svojom vyjadrení nenamietali konkrétne správanie sťažovateľky, ktoré by malo za následok predĺženie napadnutého konania okresného súdu a krajského súdu.

19. Ústavný súd zároveň pripomína svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej využitie možností daných účastníkom konania zákonom (napr. v tejto veci podanie odvolania a dovolania proti meritórnym rozhodnutiam okresného súdu a krajského súdu) spôsobuje síce predĺženie priebehu konania, nemožno ho však kvalifikovať ako postup, ktorého dôsledkom sú zbytočné prietahy (napr. I. ÚS 31/01). Využitím svojich práv sťažovateľka teda neprispela svojím správaním k zbytočným prietahom v tejto veci, avšak musela si byť vedomá toho, že tým prirodzene dochádza k oddialeniu rozhodnutia vo veci samej. Ústavný súd na túto skutočnosť tiež prihliadol pri určení výšky finančného zadosťučinenia sťažovateľke.

20. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu práv sťažovateľky, bol postup okresného súdu. Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku jeho postupu

došlo k porušeniu v bode 1 uvedených práv, ústavný súd zistil, že to tak je, a to napriek tomu, že plynulému postupu okresného súdu nebránila žiadna zákonná prekážka v konaní (II. ÚS 3/00, III. ÚS 46/04).

21. Ústavný súd opätovne konštatuje, že táto vec nie je právoplatne skončená ani po skoro 9 rokoch od podania žaloby. Vo veci samej okresný súd síce rozhodol rozsudkom z 22. júla 2017, ktorý bol aj potvrdený rozsudkom krajského súdu z 13. marca 2019. Napriek tomu pri oboch všeobecných súdoch možno hovoriť o ich neefektívnej činnosti, keďže ich meritórne rozhodnutia boli zrušené uznesením najvyššieho súdu. Najvyšší súd okrem iného uviedol, že *„nie je pravdivé tvrdenie odvolacieho súdu, že žalobkyňa predložila nové dôkazy až v odvolacom konaní. Z obsahu spisu totiž vyplýva, že boli predložené pred rozhodnutím súdu prvej inštancie, ktorý ich náležite nevyhodnotil v súlade so zásadou voľného hodnotenia dôkazov vyplývajúcou z ustanovenia § 191 ods. 1 CSP. Navyše ani z obsahu zápisnice o pojednávaní nevyplýva, že by súd prvej inštancie sa oboznámil so všetkými listinnými dôkazmi nachádzajúcich sa v spise, lebo poukázal len na obsah spisu č. l. 1-66, pričom napr. žiadosť žalobkyne o preplatenie nájomného za 3. štvrtrok 2011 je na č. l. 69 spisu.“* Sťažovateľkou namietané porušenie práva na spravodlivý proces [§ 420 písm. f) CSP] najvyšší súd považoval za relevantné aj *„z dôvodu náležitého neodôvodnenia rozhodnutia, ktoré je dané rozporom skutkových okolností s právnou argumentáciou súdu, ako aj absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkové relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (porov. III. ÚS 623/2017, III. ÚS 60/2018, I. ÚS 264/2019).“*

22. Ústavný súd sa nestotožňuje s tvrdením krajského súdu, že ústavná sťažnosť sťažovateľky smeruje len proti nečinnosti okresného súdu. V tejto súvislosti sťažovateľka konkrétne uviedla, že rozhodnutia všeobecných súdov vo veci samej boli zrušené dovolacím súdom pre ich nezákonnosť, čo malo za následok predĺženie konania v tejto veci. Krajský súd neposkytol ochranu právam sťažovateľky, keď nezrušil vecne nesprávny rozsudok okresného súdu. Podľa názoru ústavného súdu preto možno pričítať na ťarchu krajského súdu obdobie od podania dovolania (26. júla 2019) do vrátenia spisu okresnému spisu s dovolacím rozhodnutím (9. september 2020), čím sa táto vec zbytočne predĺžila o viac ako 13 mesiacov.

23. Ústavný súd poukazuje aj na ďalšiu neefektívnu činnosť okresného súdu v prípade pojednávania konaného 2. júna 2016, ktoré bolo odročené na neurčito z dôvodu výzvy sťažovateľke na konkrétne špecifikovanie nároku s prípadným upravením petitu žaloby. Ústavný súd uvádza, že okresný súd mal skoro 3 roky na zistenie väd žaloby a na výzvu sťažovateľke. Ústavnému súdu preto nie je zrejмый dôvod, prečo najskôr okresný súd nariadil pojednávanie a až po jeho odročení vyzval sťažovateľku na prípadnú zmenu petitu žaloby, a nie naopak.

24. V tejto súvislosti ústavný súd odkazuje na svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej k zbytočným priet'ahom v súdnom konaní nemusí dochádzať len nekonaním príslušného súdu, ale aj takou jeho činnosťou, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníkov súdneho konania. Aj neefektívna a nesústredená činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. IV. ÚS 164/03, IV. ÚS 121/04, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 380/08, I. ÚS 158/2010).

25. Okolnosťou, ktorá narušila plynulosť napadnutého konania okresného súdu, bola úplná nečinnosť okresného súdu v období od 20. augusta 2014, keď bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie sťažovateľky, do 4. novembra 2015, keď okresný súd vyzval sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku za podanú žalobu (skoro 15 mesiacov). Ústavný súd sa zároveň nestotožňuje s konštatovaním predsedu okresného súdu, že k priet'ahom v napadnutom konaní okresného súdu došlo aj v období od 26. augusta 2020 (deň vydania uznesenia najvyššieho súdu) do 2. júna 2021 (deň konania pojednávania). Z vyžiadaného súdneho spisu vyplýva, že z najvyššieho súdu bol súdny spis doručený okresnému súdu 9. septembra 2020. Následne okresný súd doručoval stranám sporu uznesenie najvyššieho súdu (posledné doručenie nastalo 19. októbra 2020). Dňa 12. marca 2021 bol nariadený termín pojednávania na 2. jún 2021. Z uvedeného vyplýva, že v predmetnom období ústavný súd nevidel zbytočné priet'ahy v postupe okresného súdu.

26. Vo vzťahu k argumentácii predsedu okresného súdu, ktorý vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti poukázal na neexistenciu „*subjektívnych dôvodov priet'ahov*“ (spôsobených dôvodmi na strane konkrétneho sudcu, resp. zamestnanca okresného súdu) v posudzovanej veci, ústavný súd uvádza, že v podobných súvislostiach už viackrát vyslovil (pozri napr. I. ÚS 23/03), že nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohli len dočasne ospravedlniť vzniknuté priet'ahy, a to len v tom prípade, ak sa na ten účel prijali včas adekvátne opatrenia.

27. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie veci, a teda vykonanie spravodlivosti bez zbytočných priet'ahov. I keď nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či konajúceho sudcu, nemožno systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti pripisovať na ťarchu účastníkov súdneho konania a mieru ochrany ich základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy oslabiť poukázaním na dlhodobo obmedzené personálne kapacity príslušných súdov (pozri napr. I. ÚS 119/03). Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 48/96, II. ÚS 52/99, III. ÚS 17/02) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadaval o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v súdnom konaní.

28. Okrem toho ústavný súd pri hodnotení, či bolo porušené právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, posudzuje postup súdu, a nie či toto právo bolo porušené činnosťou (nečinnosťou) alebo postupom konkrétneho sudcu (resp. zamestnanca súdu) vybavujúceho danú vec. Aj za konanie konkrétneho sudcu, resp. zamestnanca súdu totiž (v kontexte požiadavky reálneho naplnenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy) nesie v konečnom dôsledku zodpovednosť príslušný súd ako orgán verejnej moci, ktorého povinnosťou bolo poskytnúť účastníkom (stranám) konania účinnú súdnu ochranu. V tomto zmysle preto pri posudzovaní odôvodnenosti sťažnosti, ktorou sú namietané zbytočné priet'ahy v súdnom konaní, v zásade nemožno robiť rozdiel medzi tzv. objektívnymi a subjektívnymi dôvodmi priet'ahov.

29. Ústavný súd teda konštatuje, že celková dĺžka napadnutého konania bola ovplyvnená nečinnosťou okresného súdu (skoro 15 mesiacov) a neefektívnou činnosťou okresného súdu a krajského súdu. Všeobecné súdy teda nezvolili procesný postup smerujúci k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľka stále nachádza. Je zrejmé, že len rýchla ochrana subjektívnych práv môže byť dostatočne spravodlivá a účinná, šetriaca náklady nielen účastníkov konania, ale aj samotného súdu a pôsobí aj preventívno-výchovne či stabilizujúco a dôveryhodne na ostatných občanov. Orgány riadenia a správy okresného súdu mohli túto vec už skôr identifikovať ako nevybavenú reštančnú vec a venovať jej náležitú pozornosť.

30. Z už uvedených skutočností ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu a krajského súdu v napadnutých konaniach došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

31. K návrhu sťažovateľky, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných priet'ahov, ústavný súd uvádza, že okresný súd postúpil túto vec sťažovateľky krajskému súdu ako súdu správneho. Krajský súd nesúhlasil s daným postupom okresného súdu a vec predložil kompetenčnému senátu Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky, ktorý dosiaľ nerozhodol o tomto kompetenčnom spore (konanie vedené pod sp. zn. 1 SKomp 27/2022). Do dňa predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti sťažovateľky teda nebolo zrejmé, ktorý všeobecný súd bude ďalej prejednávať a rozhodovať túto vec sťažovateľky. Ústavný súd preto nevyhovел danému návrhu sťažovateľky a neprikázal žiadnemu zo všeobecných súdov, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov (bod 5 výroku tohto nálezu). Ústavný súd však dodáva, že bez ohľadu na to, ktorý všeobecný súd bude vecne príslušným v tejto veci sťažovateľky, vzhľadom na jej dĺžku aj tak bude povinný konať bez zbytočných priet'ahov (v prípade okresného súdu pozri bod 15, v prípade krajského súdu pozri § 5 ods. 7 v spojení s § 103 ods. 1 Správneho súdneho poriadku).

IV.

Primerané zadosťučinenie

32. Sťažovateľka žiadala priznať finančné zadosťučinenie v sume 10 000 eur, keďže dĺžka tejto veci je objektívnym kritériom, na základe ktorého možno skonštatovať porušenie jej v bode 1 uvedených práv. Prípade sťažovateľky je hodný osobitného zreteľa, keďže táto vec nie je právoplatne skončená. Sťažovateľka znáša negatívne dôsledky postupu všeobecných súdov tým, že bola nútená brániť sa opakovanému odňatiu práva konať pred súdom dôvodne podanými opravnými prostriedkami proti meritórnym rozhodnutiam okresného súdu a krajského súdu, ktorými mala byť jej vec skončená. Tiež tým, že nečinnosťou okresného súdu v spojení s vecne nesprávnymi a nezákonnými rozhodnutiami všeobecných súdov (neskôr zrušenými najvyšším súdom) sa táto vec vedie neúmerne dlho.

33. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

34. V tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení jeho výšky ústavný súd musí zohľadniť konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä dĺžku

napadnutého konania, povahu a rozsah práv sťažovateľky, ktoré boli porušené, predmet konania (žaloba o zaplatenie sumy 134,62 eur s príslušenstvom) a jeho význam pre sťažovateľku.

35. Ústavný súd preto dospel k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadosťučineniam sťažovateľke v celkovej sume 2 000 eur podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde v spojení s § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde (body 2 a 3 výroku tohto nálezu). Ústavný súd zároveň nevyhovел časti ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľka žiadala priznať finančné zadosťučinenie nad ústavným súdom priznanú sumu (bod 5 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

36. Pri výpočte trov právneho konania ústavný súd vychádzal z ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2022 zodpovedá sume 193,83 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky, ktorým je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2021, ktorá bola vo výške 1 163 eur). Sadzba za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý priznaný úkon právnej služby vykonaný v roku 2022 je v sume 11,63 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky).

37. Ústavný súd uvádza, že právnomu zástupcovi sťažovateľky by patrila náhrada trov konania pred ústavným súdom v celkovej sume 410,92 eur, a to za 2 úkony právnej pomoci vykonané v roku 2022, t. j. prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom [§ 13a ods. 1 písm. a) vyhlášky] a písomné podanie ústavnej sťažnosti [§ 13a ods. 1 písm. c) vyhlášky], dvakrát paušálna náhrada hotových výdavkov v roku 2022. Ústavný súd však priznal právnomu zástupcovi sťažovateľky náhradu trov konania pred ústavným súdom v sume 410,26 eur (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde), t. j. vo výške, ktorú sám uviedol v ústavnej sťažnosti (bod 4 výroku tohto nálezu).

38. Ústavný súd nepriznal sťažovateľke odmenu a režijný paušál za repliku. Túto skutočnosť ústavný súd odôvodňuje tým, že právny zástupca sťažovateľky síce reagoval na vyjadrenie okresného súdu, ale bez uvedenia nových skutočností, ktoré by mali vplyv na rozhodnutie ústavného súdu vo veci samej. Z tohto dôvodu ústavný súd v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 5 výroku tohto nálezu.

39. Priznanú náhradu trov konania sú všeobecné súde povinné uhradiť spoločne a nerozdielne na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. júla 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu